

Kirkolliskokoukselle

Kuopio 23.10.2026

Asia 4. Hiippakuntarakenteiden muutostarpeiden selvitys

Kirkollishallituksen esitys

Vuoden 2025 kirkolliskokous päätti antaa kirkollishallitukselle tehtäväksi asettaa työryhmän selvittämään Suomen ortodoksisen kirkon hiippakuntia koskevia rakenteellisia muutostarpeita. Kirkollishallitus asetti työryhmän 18.12.2025 ja täydensi sen kokoonpanoa 26.1.2026. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa tarkastella kolmannen piispan lainsäädännöllistä ja kanonista asemaa, arvioida hiippakuntarakenteen muutosten taloudellisia, toiminnallisia ja työnjaollisia vaikutuksia sekä laatia vaihtoehtoisia malleja hiippakuntarakenteen kehittämiseksi.

Työryhmän selvitys perustuu kirkon jäsen- ja taloustietoihin, väestö- ja veroennusteisiin sekä ortodoksisen kirkon oppiin, kanoniseen perinteeseen, vuoden 1923 Tomokseen ja voimassa olevaan kirkkolainsäädäntöön. Selvityksessä tarkastellaan kolmen, kahden ja yhden hiippakunnan malleja niiden kanonisten, toiminnallisten, pastoraalisten ja taloudellisten vaikutusten näkökulmasta.

Työryhmä päättyy selvityksessään yksiselitteisesti esittämään, että hiippakuntien lukumäärä säilytetään kolmena. Selvityksessä todetaan samalla, että nykyistä rakennetta voidaan kehittää ja keventää hallinnollisin keinoin. Työryhmä pitää muun muassa hiippakuntien keskeisten hallinnollisten tehtävien keskittämistä yhteen hiippakuntapiispoja avustavaan kansliaan toiminnallisesti perusteltuna. Lisäksi raportissa esitetään apulaispiispan tehtävästä luopumista ja nostetaan esille piispojen palkkatason kohtuullisuuden arviointi.

Selvityksen valmistumisen jälkeen piispainkokous on käsitellyt asiaa kokouksessaan 2.9.2026 §:ssä 37 Oulun metropoliitan vaalin toimittamista koskevan asian yhteydessä. Piispainkokous totesi selvityksen johtopäätöksen olevan yksiselitteinen ja viittasi työryhmän esitykseen hiippakuntien lukumäärän säilyttämisestä kolmena. Tämän vuoksi piispainkokous päätti esittää kirkollishallitukselle, että kirkollishallitus tekisi vuoden 2026 kirkolliskokoukselle esityksen Oulun metropoliitan vaalin toimittamisesta.

Kirkollishallitus merkitsee hiippakuntarakenteiden muutostarpeiden selvityksen tiedoksi ja lähettää sen edelleen kirkolliskokoukselle käsiteltäväksi. Kirkollishallitus toteaa, että selvitys antaa selkeän ja yksiselitteisen kuvan hiippakuntarakenteen kehittämisen vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista.

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle selvityksen esityksen mukaisesti, että Suomen ortodoksisen kirkon hiippakuntien lukumäärä säilytetään kolmena sekä päättää jatkaa muiden selvityksessä esitettyjen hallinnollisten ja toiminnallisten kehittämistoimenpiteiden valmistelua erikseen.

Perustelut

Hiippakuntarakenteiden muutostarpeita koskeva selvitys muodostaa kokonaisuuden, jossa rakennetta on arvioitu samanaikaisesti kanonisesta, lainsäädännöllisestä, taloudellisesta, toiminnallisesta ja pastoraalisesta näkökulmasta. Selvityksen perusteella hiippakuntien lukumäärän vähentämisellä ei saavutettaisi sellaisia taloudellisia tai toiminnallisia hyötyjä, jotka puoltaisivat muutoksen toteuttamista. Hiippakuntien toimintakulut eivät ole pitkällä aikavälillä kasvaneet, ja niiden kulurakenteessa henkilöstökulujen osuus on suuri samalla, kun henkilöstömäärä on jo nykyisin vähäinen.

Kolmen hiippakunnan mallia puoltaa erityisesti kirkon kanonisen ja synodaalisen rakenteen turvaaminen. Jos hiippakuntia olisi vähemmän kuin kolme, piispainkokous ei olisi omin voimin päätösvaltainen, vaan sen kokoonpanoa olisi täydennettävä. Selvityksen mukaan kahden tai yhden hiippakunnan mallissa tämä synnyttäisi sekä kanonisia että lainsäädännöllisiä lisäkysymyksiä.

Hiippakuntarakennetta arvioitaessa on lisäksi huomioitava Suomen maantieteellinen laajuus sekä kirkon jäsenistön sijoittuminen eri puolille maata. Piispan tehtävä on luonteeltaan ensisijaisesti sakramentaalinen ja pastoraalinen. Hiippakuntien yhdistäminen kasvattaisi piispojen vastuualueita ja voisi heikentää heidän mahdollisuuksiaan olla läsnä seurakunnissa ja paikallisyhteisöissä.

Työryhmän keskeinen johtopäätös on myös se, että hiippakuntien lukumäärä on pitkälti erillinen niistä tekijöistä, jotka ratkaisevat kirkon taloudellisen ja jäsenistöllisen tulevaisuuden. Hiippakuntien yhdistäminen ei itsessään lisäisi jäsenmäärää, kasvattaisi verotuloja tai valtionapua. Selvityksen perusteella kirkon rakenteellista ja taloudellista kehittämistä on tämän vuoksi tarkoituksenmukaisempaa jatkaa hallinnollisia toimintamalleja, prosesseja ja yhteistyötä kehittämällä kuin hiippakuntien lukumäärää vähentämällä.

Myös piispainkokouksen 2.9.2026 tekemä päätös § 37 tukee selvityksen johtopäätöstä. Piispainkokous on selvityksen valmistuttua katsonut, että peruste vuoden 2025 kirkolliskokouksen tekemälle Oulun metropoliitan vaalin lykkäämiselle on poistunut, ja päättänyt esittää kirkollishallitukselle Oulun metropoliitan vaalin toimittamista vuoden

2026 kirkolliskokouksessa. Päätös perustuu nimenomaisesti selvityksen yksiselitteiseen johtopäätökseen kolmen hiippakunnan säilyttämisestä.

Samalla on perusteltua jatkaa raportissa esitettyjen muiden kehittämistoimenpiteiden valmistelua. Näitä ovat erityisesti hiippakuntien hallinnollisten tehtävien tarkoituksenmukainen järjestäminen ja mahdollinen keskittäminen sekä muut raportissa esitetyt hallinnon keventämiseen liittyvät toimenpiteet. Näistä on tarkoituksenmukaista valmistella tarvittaessa erilliset päätösesitykset kirkollishallitukselle.

Liite 4a. Hiippakuntarakenteiden muutostarpeiden selvitys

Liite 4b. Toimituskirja piispainkokous 2.9.2026 Asia 37

Esitys asian käsittelystä

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että asiasta 4 pyydetään hallintovaliokunnan mietintö.

Elia

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa